НАДГРОБНИ ПЛОЧИ ОТ XVIII-XIX ВЕК
В ЦЪРКВА „УСПЕНИЕ БОГОРОДИЧНО“
ГР. ПАЗАРДЖИК

Янчо Станчев

Катедрален храм „Успение Богородично" е един от символите на град Пазарджик и е най-големият запазен възрожденски храм в България. Някога около него е имало голямо гробище. На две нива в пода пред иконостаса и в югозападния ъгъл на църквата са вградени общо 26 надгробни плочи от хоризонтален тип. Някои от тях са от XIX век, но е възможно да има и от XVIII-ти. За съжаление почти всички надписи и орнаменти по тях са изтрити. Някои от надписите са кирилски, а други гръцки.

Хоризонтален тип надгробна плоча от 18?4 г. Забелязват се отчупвания в цялата дясна част, а долната липсва. Надписа е кирилски и е изсечен релефно в три отделни полета, а над него са вдълбани две розети. Под надписа има три арки, като под страничните има два кипариса, а под централната съд с цветя. Снимка на същата надгробна плоча е публикувана от Александър Арнаудов с пояснението, че е на епископ Дионисий Агатоникийски (о. 1730-1827), но не посочва източника на тази информация. Той цитира С. Захариев, който пише *,,...после и да следваха различни убийства в градът и по селата от турците преосвещеният Дионисий живееше спокойно и следваше да наставлява християните и да ги поучава като даваше помощ на бедните, щото подир представлението и смъртта му всичките граждани жалеха и тъжеха за него като за свой общ отец. Той се упокои в 1827 год. и за погребението му гражданите призоваха пловдивския митрополит Никифор, та подир три дена съхраниха великолепно тялото му в параклисът свети Архангел. Вечна ти памет, блажений Дионисие”*.[1] Арнаудов дава още важни сведения за епископ Дионисий, които са съхранени в гр. Панагюрище, като част от записки за различни събития и лица, публикувани от П. Черновежд (Петър Карапетров): *,,В лето Христово 1827 се помина свети деспотия Дионисия та отидохме на погребение у Татар Пазарджик, че той ни е осветил черковата и тогава казва слово, който повни това слово бе много убаво и никой духовник не е казвал такова слово да се знае това от Петар Пондовичь”*.[2] А. Арнаудов цитира и Константин Христович, уредник на музея в гр. Пазарджик, който в своя статия съобщава за още едно свидетелство за смъртта на епископ Дионисий: *,,Прелиствайки случайно една малка църковна молитвена книжка - бележник, самонаписан от неизвестен миряни от 1823 год., в която намираме написано на църковнославянски, гръцки, турски, освен разни молитви, поучения, съновидения, предсказания и др. и следната бележка, която несъмнено се отнася за датата на смъртта на преосвещений пръв и последен епископ български от нашия гр. Пазарджик Дионисий Агатоникийски, а именно: ,,да се знае кога умре Господин Пазарьчиския Владика на 1828 лето на юлиа 21 дена у събота на 9 сахата та го закопаха у понеделник сабален”*.[3] Според Арнаудов отбелязаната 1828 година вероятно *,,се дължи на погрешно записване, прочитане или отпечатване. Защото не е възможно съобщената от Ст. Захариев и П. Черновежд година 1827 за смъртта на епископ Дионисий да е грешна. За съжаление, цитираният от К. Христович “бележник” днес е в неизвестност, за да се направи справка“*.[4]

Епископ Дионисий умира на 21 юли 1827 г. Върху въпросната плоча пише 6 юни 18?4 г., а погребаният най-вероятно е поклонник т.е. хаджия. В надписа не се споменава нито духовен сан нито името на Дионисий със светско име Димитър. Категорично мога да заявя, че тази скромна надгробна плоча не е на епископ Дионисий Агатоникийски.

---

[1] А. Арнаудов *Катедралната църква Успение Богородично в град Пазарджик.*

[2] Пак там

[3] Пак там

[4] Пак там

Арнаудов пише още, че *,,през лятото на 1858 г. Пазарджик и Пловдив пострадали от голямо наводнение, наречено ,,Голямата вода”. За това наводнение в един Требник, отпечатан в Москва през 1850 г., притежание на църквата ,,Св. Арахангел Михаил” в Пазарджик, с библиотечен №17, на лист 9 в горното му поле с черно мастило е написано ,,куга дохожда голямата вода та занесе Пазара и Филибе 1858: септември”. В текста с ,,Пазара” е означен град Пазарджик, а с ,,Филибе” - град Пловдив. За същото наводнение се съобщава следното в една дописка от Пазарджик в Цариградски вестник, бр. 399 от 4 октомври 1858 г.: ,,Завчера дойде водата на 31 авг. Марица и Тополница та занесоха от Пазарджик 10 махали сиреч половината”. Това наводнение причинило щети и на църквата ,,Св. Богородица” в града...“. Тя е била залята и изпълнена с вода, бива запълнена отчасти с пръст и подът ѝ се повдига с около 30 см. И след това, към 1862 г. подът ѝ бива постлан с днешните каменни плочи”.*[5] Според Арнаудов *,,настилката на пода на църквата с днешните мраморни плочи е била завършена през 1863 г.“* [6]

[☨]

ПОМЕNИ ГОСПОДИ РαБ[Ъ] [7]

БОЖИ ПαВΛИ ПѠКЛО[Н]

[????] 18?4 ИȢNHѦ 6

[☨]

ПОМЕНИ ГОСПОДИ РАБ[Ъ] [8]

БОЖИ ПАВΛИ ПОКЛО[?]

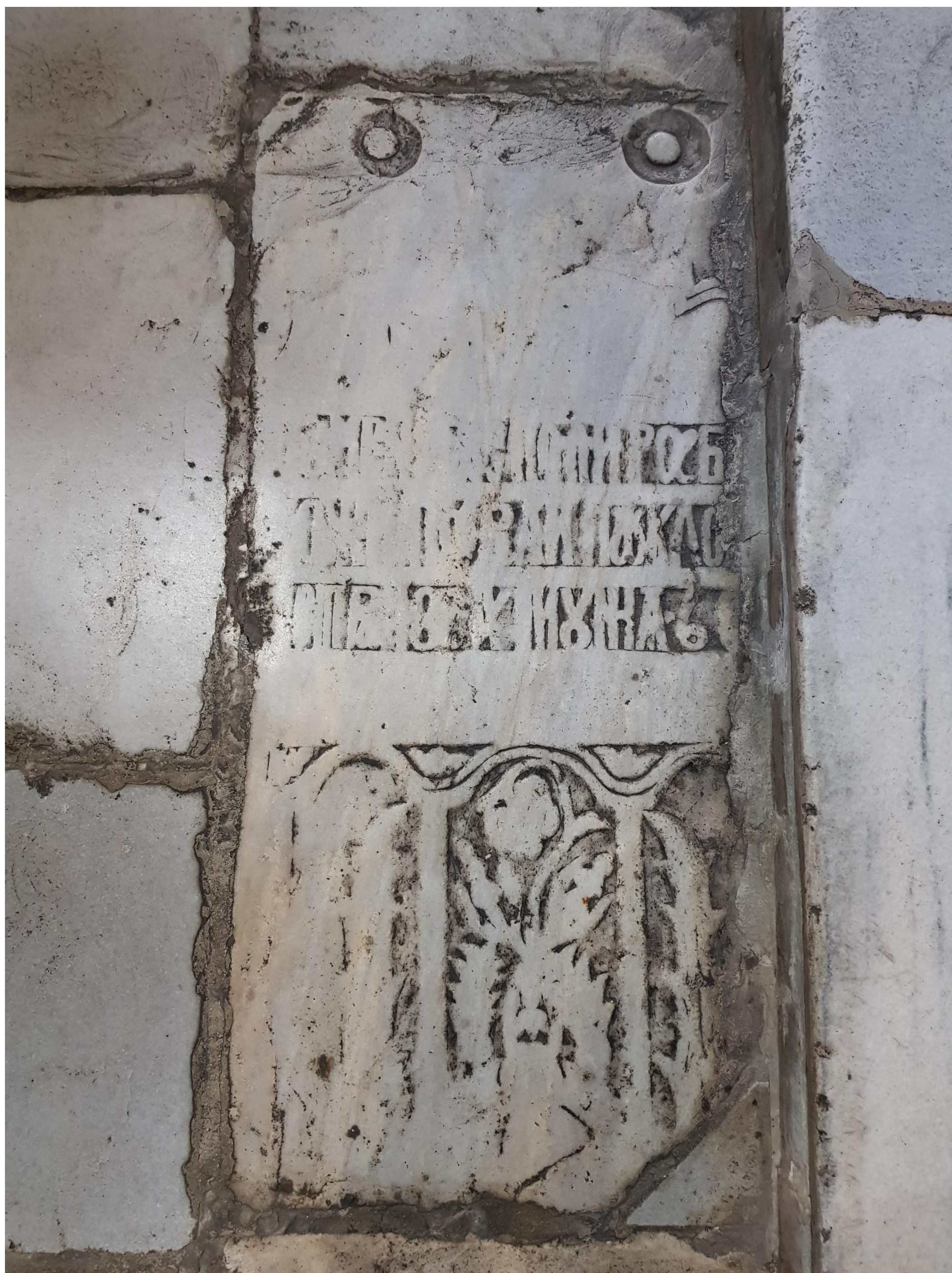
[????] 18?4 ЮНИ 6

[5] Пак там

[6] Пак там

[7] Оригинален текст. Възможно е ПѠКЛО[Н] да е съкратено от поклонник (хаджия).

[8] Нормализиран текст

Хоризонтален тип надгробна плоча на жена, починала през XVIII-XIX век. Надписа е на гръцки и е изсечен в няколко отделни полета, а над него е имало флорална украса и две вдълбани розети. Под него има арка поддържана от две колони и най-вероятно е имало два кипариса, съд с цветя, плодове и други орнаменти. Има отчупвания в долната и дясната и част.

[☨]

[ΕΝΘΑΔΕ ΚΗΤΕ Η Δ]ȣΛΗ

[Tȣ ΘΕȣ] [……………T3…]

[………………..NT...]

[..………] [ΕΤΟϚ] 1???

[☨]

[ΕΝΘΑΔΕ ΚΗΤΕ Η Δ]ΟΥΛΙ

[ΤΟΥ ΘΕΟΥ] […………TZ...]

[….………………..NT…..]

[…..………] [ΕΤΟΣ] 1???

Хоризонтален тип надгробна плоча на мъж, починал през XVIII-XIX век. Надписа е на гръцки и е изсечен релефно в шест отделни полета, а над него е имало флорална украса и две вдълбани розети. Под него е имало арки, поддържани от две колони, а до тях два кипариса. Множество отчупвания по плочата.

[☨]

ΕΝ[ΘΑΔΕ ΚΙΤΕ Ο]

Δȣ[ΛΟC Tȣ ΘΕȣ]

ΘΑ[NACH ……..]

TZ[………..]

Ε[ΤΟϛ ???? ..]

Π[………..]

[☨]

ΕΝ[ΘΑΔΕ ΚΙΤΕ Ο]

ΔΟΥ[ΛΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ]

ΘΑ[ΝΑΣΗ ………..]

TZ[………..]

Ε[ΤΟΣ ???? ..]

Π[………..]

Хоризонтален тип надгробна плоча от XVIII-XIX век със затрит надпис и орнаменти. Надписа е бил вдълбан вероятно на гръцки в голям квадрат. Над него е имало флорална украса, два ъглови орнамента и съд с плодове, а странично и под него още флорални орнаменти. Плочата е отчупена в долната част, но е запазен един от двата съда с цветя.

03/05/2024 17:43

Хоризонтален тип надгробна плоча от XVIII-XIX век със затрит надпис и орнаменти. Част от нея е била отчупена и днес се забелязват само две арки под надписа, вълнообразна украса на десния лицев ръб, вдълбана розета в десния горен ъгъл и голямо цвете в средата. Надписа най-вероятно е бил изсечен на гръцки в няколко отделни полета. Над него е имало съд с плодове и флорални орнаменти. Типично по български някой е издраскал буква А над една от арките под надписа.

03/05/2024 17:43

Хоризонтален тип надгробна плоча от XVIII-XIX век със затрит надпис и орнаменти. Запазена е само част от съда с плодове в горната и част.

Останалите надгробни плочи от XVIII-XIX век се разпознават само по вдълбаните розети и флоралните ъглови орнаменти. На мястото на липсващите им части е добавен нов мрамор.

ЛИТЕРАТУРА

Александър Арнаудов *Катедралната църква Успение Богородично в град Пазарджик*, Пазарджик 2009